

Avtorica: Irena Porekar Kacafura

Vsebina

1. Splošno
2. Zakonodaja

1. Splošno

Ves čas uporabe delovne opreme (stroji, naprave itd.) je treba skrbeti, da ta deluje brezhibno. Za večino delovne opreme (npr. tlačne posode, dvigala, električno delovno opremo itd.) je zakonodajalec s tehničnimi predpisi določil roke in postopke pregleda ter preizkusa varnosti. Varnostne naprave in v delovno opremo vgrajene varnostne naprave imajo navadno dva namena – varovanje opreme pred škodljivimi vplivi energij in varovanje delavca.

Postopek pregleda oziroma preizkusa delovne opreme, katerega je določil proizvajalec, je treba izvajati po priloženi dokumentaciji. Problematična je starejša delovna oprema, ki nima te vrste dokumentacije. V tem primeru mora zavod, ki je lastnik tovrstne opreme, sam izdelati postopek pregleda. Pri tem načinu ugotavljanja varnosti ne preverjamo zunanjih dejavnikov, kot so temperatura prostora, osvetljenost, položaj delavca, saj je to treba upoštevati pri oceni varnosti delovnega mesta.

Pri pregledu oziroma preizkusu preverjamo, če sta zagotovljeni varnost pri vseh vrstah energij in škodljivosti, ki bi se lahko pojavile na delovni opremi, ter ustreznost krmljenja. Preverjamo tudi ustreznost:

- signalizacije,
- namembnosti rabe,

- opozoril in
- navodil za delo glede na možno stopnjo zavarovanja delovne opreme.

Z navodili za varno delo ne moremo nadomestiti pomanjkljivosti na delovni opremi (npr. premalo zavarovan stroj), saj le-ta ne morejo nadomestiti v delovno opremo vgrajenih varnostnih naprav. Preglednico varnostnih naprav na delovni opremi lahko izdelamo le, če poznamo:

- vrsto energije na posameznih mestih delovne opreme,
- moč energije in obseg škodljivosti na posameznih mestih delovne opreme,
- elemente, ki varujejo,
- konstrukcijo delovne opreme kot varnostni dejavnik,
- način delovanja varnostnih naprav.

Konservatorji-restavratorji uporabljajo pri svojem delu različno delovno opremo (lesnoobdelovalne stroje, stroje na komprimiran zrak itd.), ki pa je v večini delavnic novejša. V tem primeru je proizvajalec za to opremo že predpisal roke, v katerih moramo kontrolirati oziroma preizkušati njeno varno delovanje. Če takšnih navodil za delovno opremo nimamo, se moramo po pomoč obrniti na zunanjo pooblaščen osebo za varnost pri delu in varstvo

pred požarom, ki jo je za to področje pooblastil zavod. Ta oseba bo s sodelovanjem organizacij, ki so pooblaščenice za preizkuse delovne opreme (npr. inštitut za varstvo pri delu) pripravila navodila za periodično opravljanje in izvajanje varnostnih preizkusov na delovni opremi. **Od konservatorjev-restavratorjev ne moremo pričakovati, da bodo takšna navodila oziroma sheme izdelali sami.** Nujno pa je, da so pri delovni opremi vedno tudi navodila za varno upravljanje oziroma rokovanje z njo, ki jih izdelava vodja oddelka, če jih ni priložil že proizvajalec opreme (npr. navodila za rokovanje s krožno namizno žago). Delavci morajo biti seznanjeni in poučeni o ravnanju z delovno opremo ter njenimi morebitnimi nevarnostmi. Pooblaščenica oseba zavoda tudi določi delovno opremo, za katero morajo delavci, ki z njo delajo, opraviti dodatna usposabljanja in izpite ter o tem izdati ustrezno potrdilo (npr. delo s stružnico in kopirko). **O periodičnih pregledih in preizkusih delovne opreme je treba voditi evidenco.**

Da pa sta delovna oprema (ki mora biti pravilno načrtovana, izdelana, inštalirana in vzdrževana) in delavec, ki rokuje z njo, varna, mora biti varna tudi električna napeljava. Za vsako skupino tokokrogov mora biti vgrajeno ustrezno tokovno zaščitno stikalo (fit stikalo), ki ščiti delavca in delovno opremo pred morebitno napako na električni napeljavi (avtomatska izključitev omrežne napetosti).

2. Zakonodaja

Pravilnik o varnosti in zdravju pri uporabi delovne opreme (UL RS št. 89/99)

Pravilnik določa obveznosti delodajalca in delavca v zvezi z delovno opremo, ki se uporablja pri delu. Delovna oprema je vsak stroj,

aparatus, orodje, naprava in drugo, kar uporabljamo pri delu.

Nekatere izmed obveznosti delodajalca v zvezi z delovno opremo:

- Delodajalec mora zagotavljati delavcem brezhibno delovno opremo, ki ne ogroža varnosti in zdravja, varnosti njihovega imetja ter naravnega okolja.
- Delodajalec mora, po opravljenem ocenjevanju tveganja, v skladu z izjavo o varnosti, z ukrepi organizacije dela preprečiti ali omejiti predvidene nevarnosti in škodljivosti, ki lahko nastanejo pri normalni uporabi delovne opreme, ter predvideti ukrepe za uporabo v izrednih okoliščinah.
- Delovna oprema ob pravilni uporabi ne sme povzročati nepredvidenih nevarnosti in škodljivosti.
- Delodajalec mora zagotoviti, da je delovna oprema vzdrževana v skladu z navodili proizvajalca delovne opreme, tako da ves čas uporabe ustreza določilom tega pravilnika, in o tem voditi evidenco. Če proizvajalec ne določi roka za periodične preglede, jih mora delodajalec zagotoviti v času, ki ne sme biti daljši od 36 mesecev.
- Zagotoviti mora, da delovno opremo pred prvim zagonom pregleda za to pristojna oseba.
- Delavci morajo biti usposobljeni za pravilno in varno uporabo delovne opreme.
- Delodajalec mora zagotoviti, da so območja in mesta na delovni opremi, na katerih je treba delati, osvetljena v skladu s predpisi.
- Delodajalec mora zagotoviti, da je vsa delovna oprema takšna, da varuje delavce in druge osebe v bližini pred nevarnostjo neposrednega ali posrednega stika z električnim tokom.

Nekatere izmed splošnih obveznosti delavca v zvezi z delovno opremo:

- Delavec mora v skladu s svojo usposobljenostjo in navodili, ki jih dobi od delodajalca, pravilno uporabljati delovno opremo.
- Delovno opremo mora vzdrževati v skladu z navodili.
- Od delodajalca mora zahtevati popravilo poškodovane ali zamenjavo izrabljene delovne opreme, če ta predstavlja nevarnost poškodb ali zdravstvenih okvar delavca.
- Delavec, ki uporablja delovno opremo, **ne sme odstraniti varnostne naprave in varovala ali naprave za blokiranje oziroma povzročiti, da ta ne deluje** (npr. pri stružnicah, krožnih žagah ipd.).

Pravilnik določa tudi dodatne zahteve za uporabo delovne opreme, kot so:

- namestitev delovne opreme,
- napisi in navodila,
- zahteve v zvezi s pogonsko energijo (npr. za kompresorje oz. tlačne posode),
- varnostne naprave in varovala,
- kontrolni instrumenti in signalne naprave,
- delovna oprema, pri kateri nastaja in se izloča prah (odsosavanje),
- delovna oprema za dviganje bremen.